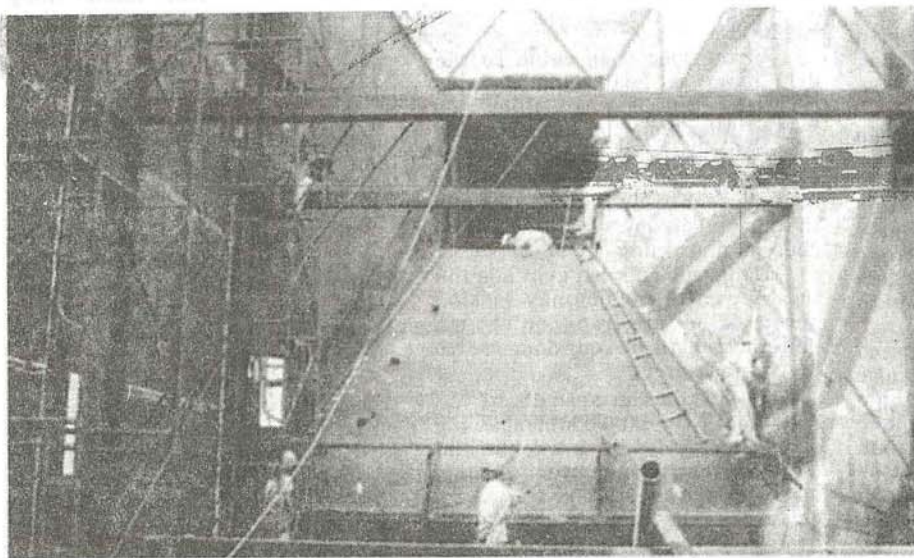


NHÂN TỐ CON NGƯỜI VÀ GIẢI PHÁP NHẦM PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA NHÂN TỐ CON NGƯỜI TRONG THỜI KỲ CÔNG NGHIỆP HÓA, HIỆN ĐẠI HÓA ĐẤT NƯỚC

Thạc sĩ TRẦN HÙNG



Trong tiến trình của các cuộc cải biến cách mạng xã hội theo hướng tiến bộ, con người luôn là mục tiêu, đồng thời là động lực của tiến trình đó. Như vậy, vai trò của nhân tố con người được xem như chủ thể của toàn bộ tiến trình cách mạng. Quan niệm này xuất phát từ một nguyên lý căn bản của chủ nghĩa Marx con người là chủ thể của các quan hệ xã hội.

Cách mạng XHCN là cuộc cách mạng cho con người, vì con người. Chính từ mục tiêu cao cả của cuộc cách mạng đó mà khi hình dung trên những nét đại thể về xã hội tương lai, Marx và Engels đã đặt con người vào vị trí trung tâm. Con người là chủ thể xây dựng, đồng thời là kết quả của sự phát triển xã hội. Xã hội mới là xã hội tạo điều kiện để phát huy năng lực con người, thỏa mãn đầy đủ những nhu cầu hợp lý và không ngừng tăng lên của con người, trong đó con người được phát triển tự do, toàn diện và: "Sự phát triển tự do của mỗi người là điều kiện cho sự phát triển tự do của tất cả mọi người"(1).

Công cuộc đổi mới theo định hướng xã hội chủ nghĩa hiện nay ở nước ta do Đảng cộng sản Việt Nam, khởi xướng cũng là nhằm đạt tới mục tiêu cao cả trên. Để đạt tới mục tiêu đó, nhiệm vụ trung tâm của thời kỳ quá độ là thực hiện thành công sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước. Đây là quá trình biến một nước có nền kinh tế lạc hậu thành một nước công nghiệp. Đối với nước ta, do xuất phát điểm thấp về sự phát triển của lực lượng sản xuất, của cơ sở vật chất-kỹ thuật, trình độ khoa học công nghệ.... Nền sự nghiệp công nghiệp hóa lại càng khó khăn và đòi hỏi chúng ta phải phát huy mọi tiềm năng vốn có của đất nước để đi vào

công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong đó tiềm năng con người phải được khơi dậy. Tức là phải bằng mọi cách phát huy vai trò tích cực của con người Việt Nam cho sự nghiệp công nghiệp hóa đất nước. Điều đó có nghĩa là phải tìm những giải pháp tốt nhất nhằm phát huy nhân tố con người-chủ thể của toàn bộ tiến trình đó. Nhận thức được tầm quan trọng của nhân tố đó, Nghị quyết Đại hội lần thứ VIII của Đảng đã quán triệt một trong những quan điểm về công nghiệp hóa, hiện đại hóa là: "Lấy việc phát huy nguồn lực con người làm yếu tố cơ bản cho sự phát triển nhanh và bền vững. Động viên toàn dân cần kiệm xây dựng đất nước..."(2). Với quan điểm này, Đảng ta đã xác định nhân tố con người chính là chủ thể của quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa. Vậy hiểu thế nào là nhân tố con người, vấn đề này chắc chắn sẽ còn nhiều ý kiến khác nhau. Trong bài viết này, chúng tôi tạm đưa ra quan niệm của mình như sau:

Nhân tố con người là toàn bộ những dấu hiệu riêng có, những yếu tố nói lên vai trò của con người như là chủ thể hoạt động trong các lĩnh vực khác nhau của đời sống xã hội. Như vậy, nhân tố là một khái niệm rộng bao gồm những yếu tố, những tiêu chí về vai trò xã hội, về trí tuệ- nhân cách (năng lực-phẩm chất) của con người.

Nhân tố con người có nội dung cơ bản được xác định như là những chỉ tiêu về số lượng, chất lượng nói lên khả năng của con người, của cộng đồng người như là một tiềm năng cần khai thác và phát huy, đó là số lượng lao động, sức khỏe, trình độ học vấn, chuyên môn kỹ thuật, thái độ lao động, ý thức xã hội chính trị của cá nhân, của nguồn lao động, của các giai cấp, tầng lớp trong xã hội. Nội dung này chỉ ra những tiêu chí nói lên mức độ, khả năng sáng tạo của con người trong hệ thống các quan hệ xã hội cũng như trong tiến trình phát triển của lịch sử mà trong đó con người là chủ thể.

Hiện nay cách mạng nước ta đã chuyển sang một thời kỳ mới "thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước" như Đại hội lần thứ VIII của Đảng đã nhận định. Đây là thời kỳ mà chúng ta cần huy động mọi tiềm năng, sức người, sức của phần đầu cho sự nghiệp "dân

giàu, nước mạnh, xã hội công bằng văn minh theo định hướng XHCN". Do đó, hơn lúc nào hết trong thời kỳ này việc nghiên cứu luận cứ một cách khoa học cho việc tìm ra những giải pháp nhằm phát huy nhân tố con người có ý nghĩa vua cấp bách, vua cơ bản. Những giải pháp đó phải đánh giá cho đúng tiềm năng của con người Việt Nam, khơi dậy những tiềm năng trong nhân tố con người biến nó thành hiện thực phục vụ cho sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa.

Để thực hiện việc phát huy nhân tố con người, chúng ta phải có một hệ thống chính sách hoàn chỉnh, phù hợp với thực tiễn. Đó là hệ thống các chính sách kinh tế và chính sách xã hội. Ở đây, chúng tôi chỉ đề cập đến chính sách xã hội. Vấn đề trực tiếp có tác động đến việc phát huy hay hạn chế vai trò của nhân tố con người tùy theo sự phù hợp hay không phù hợp của chính sách đó.

Chính sách xã hội là chính sách của một chính Đảng, một nhà nước nhằm giải quyết những vấn đề quan hệ đến cuộc sống của con người, đến nhu cầu và lợi ích của các giai cấp, các dân tộc, các tầng lớp và các nhóm người trong xã hội.

Chính sách xã hội bao giờ cũng thể hiện tính kế thừa, tính giai cấp, tính lịch sử. Do đó, các Đảng cầm quyền khác nhau, các nhà nước có thể chế chính trị khác về bản chất so với chính sách xã hội của nhà nước tư bản chủ nghĩa. Chính sách xã hội xã hội chủ nghĩa lấy việc phục vụ con người làm mục đích cao nhất. Mục đích ấy xuất phát từ mục tiêu cuối cùng của chủ nghĩa cộng sản là: "Đảm bảo phúc lợi đầy đủ và sự phát triển tự do và toàn diện của tất cả các thành viên trong xã hội"(3).

Như vậy, chính sách xã hội đúng đắn, xét đến cùng là một chính sách lấy việc phát huy nhân tố con người, xây dựng từng bước con người mới là trung tâm. Đây là hạt nhân cơ bản nhất trong chính sách xã hội của Nhà nước XHCN. Công cuộc công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước đòi hỏi phải huy động mọi tiềm năng của đất nước, trong đó có tiềm năng của con người. Do đó giải pháp có tính nguyên tắc và bao trùm nhằm phát huy vai trò của nhân tố con người là Đảng và Nhà nước phải hình thành và từng bước hoàn chỉnh một hệ thống chính sách xã hội phù hợp. Về cơ sở lý luận và thực tiễn ta thấy rằng, phát triển kinh tế là cơ sở và tiền đề để thực hiện các chính sách xã hội. Song thực hiện tốt chính sách xã hội sẽ có tác động to lớn trong việc thúc đẩy thực hiện các chính sách kinh tế. Mục tiêu của chính sách xã hội thống nhất với mục tiêu của chính sách kinh tế, đều

nhằm phát huy sức mạnh của nhân tố con người và vì con người. Sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa theo định hướng xã hội chủ nghĩa ở nước ta hiện nay cũng chính là vì mục tiêu cao cả đó- sự nghiệp dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng văn minh. Do đó, khi đề ra chính sách xã hội phải tính đến một cách đầy đủ những quan hệ xã hội, phải kết hợp hài hòa giữa tăng trưởng kinh tế với tiến bộ xã hội, phải phát huy nhân tố con người trên cơ sở đảm bảo bình đẳng về nghĩa vụ và quyền lợi công dân, phải chú ý cả đời sống tinh thần, giữa nhu cầu trước mắt và lâu dài, giữa cá nhân và xã hội.

Trong thực tiễn hoạt động xã hội xác định tầm quan trọng của chính sách xã hội là cần thiết, nhưng quan niệm đúng về chính sách xã hội có ý nghĩa quyết định đến việc đề ra những biện pháp cụ thể. Trong một thời gian dài, nhiều người quan niệm chính sách xã hội rất giản đơn, chỉ giới hạn trong các vấn đề như bảo hiểm xã hội, cứu trợ xã hội, giải quyết một số vấn đề thuộc phúc lợi xã hội... Gần đây, khái niệm về lĩnh vực xã hội được làm rõ hơn, do đó quan niệm về chính sách xã hội được mở rộng hơn. Chính sách xã hội phải được quan tâm một cách bao quát gần như toàn bộ cuộc sống của con người từ lao động đến sinh hoạt, từ cuộc sống mỗi cá nhân đến cuộc sống cộng đồng. Do đó nội dung của chính sách xã hội rất phong phú, đa dạng bao gồm những chính sách đối với người lao động, chính sách nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho nhân dân, chính sách về văn hóa, giáo dục và đào tạo...

Thời kỳ mới của đất nước, thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa đang đòi hỏi chúng ta phải bằng mọi cách phát triển lực lượng sản xuất. Đây cũng là một nhiệm vụ, suy cho cùng là nhằm phát huy nhân tố con người, bởi vì chính con người, chủ thể của quá trình phát triển lịch sử cũng là một yếu tố quan trọng nhất của lực lượng sản xuất. Do đó giáo dục và đào tạo có vai trò to lớn để có một đội ngũ lao động giỏi, nâng cao dân trí, đào tạo người lao động trẻ có trình độ khoa học kỹ thuật và công nghệ ngày càng cao, có phẩm chất cần thiết của người lao động mới, có tri thức văn hóa chính trị, văn hóa pháp luật và có ý thức về quyền và nghĩa vụ công dân.

Tuổi trẻ có tri thức, khoa học kỹ thuật, có tinh thần yêu nước và thái độ lao động mới sẽ là người chủ tương lai của sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước. Do đó chúng ta cần quan tâm đầu tư vào việc đào tạo cho đội ngũ đó ngay từ khi họ còn học trong các trường đại học. Sinh viên là những trí thức tương lai của đất nước. Họ phải được đào tạo giỏi về chuyên

môn, khoa học kỹ thuật và để "có một đội ngũ cán bộ, trí thức vừa "hồng" vừa "chuyên" thì ngay trong trường đại học, trong các trường cao đẳng và dạy nghề, chúng ta phải thật sự coi trọng công tác giáo dục lý luận tư tưởng chính trị, nhằm trang bị cho họ những kiến thức chính trị, từng bước hình thành thế giới quan khoa học và nhân sinh quan cộng sản chủ nghĩa, từ đó để những trí thức trẻ của đất nước có tinh thần yêu nước chân chính, có thái độ lao động với tinh thần làm chủ, có như vậy mới khơi dậy được nhân tố con người trong từng công dân trí thức tương lai. Điều này hoàn toàn phù hợp với yêu cầu khách quan của công tác giáo dục và đào tạo, bởi vì thái độ chính trị đúng đắn, khoa học của người lao động bao giờ cũng là một động lực để giúp họ có niềm tin khoa học trong hoạt động thực tiễn, vượt qua mọi khó khăn trở ngại đưa sự nghiệp xây dựng đất nước đi lên.

Hơn bao giờ hết, trong thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, vấn đề con người, vấn đề nhân tố con người đang có tầm quan trọng lớn lao. Chúng ta phải tìm mọi giải pháp đồng bộ trong các chính sách kinh tế và xã hội để phát huy mức độ cao nhất vai trò của nhân tố con người với đầy đủ những yếu tố, những mặt, những chỉ số của nhân tố con người phục vụ cho sự nghiệp vinh quang đó. Trên tinh thần đó, giáo dục và đào tạo được coi là quốc sách hàng đầu ■

Tài liệu tham khảo

- Lênin Toàn tập, tập 7. NXB Tiến Bộ-M 1979.
Lênin Toàn tập, tập 10. NXB Tiến Bộ-M 1979.
Phương pháp luận học tập lý luận chính trị, tập 1. NXB Sách Giáo khoa Mác-Lênin, HN 1983.
Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ VI, ĐCSVN. NXB Sự Thật, Hà Nội 1987.
Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ VIII, ĐCSVN. NXB Sự Thật, Hà Nội 1996.
Nghị quyết Hội nghị lần thứ 2- BCH Trung ương. ĐCSVN Khóa VIII. Hà Nội 1969.
Phạm Minh Hạc "Vấn đề con người trong công cuộc đổi mới" Đề tài B94-38-32, Viện nghiên cứu giáo dục Hà Nội 1995.
Hồ Chí Minh, Bàn về công tác giáo dục NXB Sự Thật, Hà Nội 1972.
Phạm Văn Đồng, Sự nghiệp giáo dục trong chế độ XHCN, NXB Sự Thật, Hà Nội 1972.

Chú thích

- (1) Marx-Engels Tuyển tập, Tập 1-NXB Sự Thật 1980, trang 569
(2) Văn kiện Đại hội Đại biểu Toàn quốc lần thứ VIII - NXB Chính Trị Quốc Gia 1996, trang 85.
(3) Lênin Toàn tập, tập 10. NXB Tiến Bộ-1979.